

PREMIER: FEJGÉP

FOTÓ: CSERTA LILLA

Mélyen, kékben

SZABÓ G. LÁSZLÓ

Magyar táncos New Yorkból ilyen felkérést most kapott először. *Maurer Milán* a Pfizer Building kiállítótermében fiatal képzőművészek alkotásai előtt adta elő *Frenák Pál* húsz évvel ezelőtt, az ezredfordulóra kreált *MenNonNo* című koreográfiáját. Ő volt a kiállítás meglepetése, életre kelt szobra.

Nyolc perc, amely áthangolta a frissen mázolt brooklyni terem hófehér hidegségét.

A téma adott volt: az óceán, a víz, a globális felmelegedés, a környezetvédelem. A MenNonNo illeti is ebbe a térbe, valósággal eggyé vált a kiállítás gondolatiságával. Bár Frenák Pál a maga testére, stílusára, kézornamentikájára, erejére, finomságára, hajlékonyságára, érzelmi világára alkotta meg a művet, Maurer Milán játszi könnyedséggel és eleganciával öltötte magára. Kék úszósapka, -szemüveg és piros fürdőnadrág a jelmeze négy perc negyven másodpercig. Aztán magára veszi a kék végtelent. A mélységet, a menedékhelyet jelképező sötét-kék szoknyadrapériát. Tökéletes illúzió. A víz, az óceán körbeöleli, befogadja, majd elnyeli örök hódítóját.

„Váratlanul ért a felkérés – idézi fel az emlékezetes eseményt a Fülöp Viktor-díjas táncos. – *Gerő Ambrus* kereste meg Frenák Pált, hogy ez a kiállítás lesz az ő első kurátori munkája, és az az ötlete támadt, hogy a megnyitón a tánc mint társzművészet is képviselve legyen. Pali pedig engem ajánlott. Egy ilyen lehetőséget nem lehet visszautasítani. Ezzel élni kell. Ez a társulatnak is jó, meg nekem is. A MenNonNót én választottam. A kéksége miatt. Könnyű volt szinkronba hozni a kiállítás témájával. Az eredeti koreográfia tizenöt perc. Egy ilyen alkalomra azonban nyolc perc is elég. Abban is van mit megmutatni. A cím pusztá szójáték. Az én felfogásomban: ember, ne tedd ezt! Az első négy percben, amikor a fal előtt táncoltam, olyan érzések kavargtak bennem, mintha magam maradtam volna a Földön. Elhagytak, nincs mellettem senki. Egyedül vagyok a szenvedéseimmel. Egyetlen mentsváram, életterem a víz, a kék mélység.”

A jelmez, ez a szépséges szoknyadrapéria a teljes szabadság szimbóluma. Teret nyit, időt ad, új utat, új világrendet. Nyolc kiló a ruha súlya. Tizenöt perc, míg annak rendje és módja szerint szétteríti, kihajtogatja, körbefolytatja.

„Annak is megvan a technikája, ahogy aztán magamra öltöm. Nem igazgathatom a derekamon, azonnal működőképesse kell tennem. Nehéz az anyag. Nem selyem. Elasztikus mix. A forgást külön el kellett sajátítani. Kicsi negyedeket léphetek csak, és

nem zárhatom össze a lábam, terpeszben kell fordulnom, de úgy, hogy még csak véletlenül sem csavarodjon rám az egész. Megnéztem párszor a felvételt, láttam Pali, hogy csinálja, és egyedül betanultam a szólót. Ő már nem próbálhatott velem, időközben hazautazott Párizsba. Öt éve, hogy a táncosa vagyok. Már vagy tíz darabjában szerepelek. Amikor hozzá kerültem, még nem volt olyan hú, de sok tapasztalatom, gyakorlatom. Pali kínzott is rendesen, de nem sajnálom. Megérte. Hálás is vagyok neki ezért. A második évben még szorosabb lett a kapcsolatunk. Akkor már mester és tanítványa dolgozott együtt. Rengeteget foglalkozott velem. Volt idő, amikor fel akartam állni, mert már nem bírtam, nagy volt a terhelés lelkileg is, fizikailag is, aztán mégis maradtam, megerőszkolva magam. Éreztem, hogy ez az én utam. A vízválasztó most jött el, az ötödik év után. Próbáltam egy kicsit függetleníteni magam. Pali is úgy gondolja, hogy ez természetes. Amit nála megtaláltam, az egy stáció a pályámon. Előtte volt Pécs, Augsburg, Miskolc. Aztán Budapestre kerültem, eltáncoltam a *P.P.Pasolini-PRrojectet*, abban látott Pali, meghívott a társulatába, s azóta ő a csúcs a pályámon. Ő lett a mentorom. Ha találkozom valakivel, akivel dolgozni szeretnék, elszegődhetek egy produkcióra. Nem venné zokon. Húszévesen, amikor a társulatába vett, félkész táncos voltam. Azóta sokat fejlődtem. Már jobban tudom, mire gondol, mint a többiek mellettem. De még mindig belőle építkezem. Sokszor hallom tőle, hogy ne gondolkodj, érezz! Igaza van. A színpadon érezni kell, gondolkodásra ott a próba. A MenNonNóban éreztem először, hogy minden súlyt le tudtam rázni magamról, és átléptem a határaitam. Az abszolút szabadságot éltem meg.”

Hogy mikortól tekintheti magát Frenák-táncosnak egy előadóművész? Maurer Milán szerint erre szülni kell.

„Hasonlóan kell gondolkodni, rezonálni, mint Pali. Nyilván el kell tőle tanulni azt a sok technikát, tartalmat, ami a sajátja, és abban kell hinni, amiben ő hisz. Pali olyan embereket válogat maga mellé, akikben érzi a számára fontos alapértékeket. Emberileg is, szakmailag is. Aztán már csak ezeket fejleszti. Nála minden komplexebb.

A fizikai adottságokkal nem elégszik meg. Palinál extrémításba kell menned minden területen. Extra vállizületek, extra csípő, extra láb, extra karok. Mindent előre kell nyomni nála. Tizenöt éves koromban *Szvetlana Zaharova*, a moszkvai Bolsoj és a milánói Scala balerinájának a lábfejét irigyeltem. Meg a hajlékonyságát. Nekem ő olyan, mint egy úrlény. Nem e világi. A másik táncos, akit csodáltam, és mind a mai napig felnézek rá, az olaszok sztárja, *Roberto Bolle*. A világ egyik legszebb testű, legkifinomultabb stílusú klasszikus táncosa. Született ballerino.”

De ugorjunk még vissza New Yorkba. A Pfizer gyógyszergyár egykori épületébe, amelyben most ifjú képzőművészek tanulnak.

„Amikor megérkeztem, még csak festették a falakat. Megrettentem a fehér színtől. Kicsit olyan gyógyszerzartó hangulata volt a teremnek. De amint felkerültek a képek a falakra, és a szobrok is megtalálták a helyüket, hirtelen minden megváltozott. Életet nyert a tér. A megnyitó előtt kitaláltam, hogy lefestem magam fehérre, mintha márványpor szállt volna a testemre. Mielőtt beengedték volna a közönséget, beültem a szobrok közé. Egy órán át meg sem mozdultam. Ültem a hideg kőn. Meg is lepődtem, hogy erre is képes vagyok. Volt, aki engem is kiállítási tárgynak nézett. Nem vette észre, hogy lélegzek, úgy voltam bevilágítva. Nem mértem magamban az időt. Arra vártam, mikor szólal meg a zene. Ahogy felcsendült, onnan már ment minden a maga útján. A nézők lelkesen fogadták a táncot. Ilyen darabot látni a világ bármelyik pontján kuriózumnak számít. Ebben biztos vagyok.”

New York újabb nagy lépcsőfok a pályáján. A legjobbkor jött a meghívás, mondja. Epp amikor változóban volt a felfogása, a mozgásvilága, a technikája. New York óta másképpen gondolkodik a táncról. Azt persze egy pillanatig sem hiszi, hogy mostantól minden könnyebben megy majd. A maximalizmusa nem fog alábbhagyni.

„Táncosként most élem az aranykorom. Huszonöt éves vagyok. Felvettek koreográfusi szakra. Folytatni szeretném, amit Augsburgban elkezdtem. A táncos nem idomított majom. Önálló gondolatai is vannak.” ❀